

Metodická opora pro práci s edukačním DVD

NET PŘÍBĚHY
STORY ZE SVĚTA
INTERNETU

Národní centrum bezpečnějšího internetu
PhDr. Michal Kolář

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Metodická opora a edukační DVD „Net story: příběhy ze světa internetu“ byly vytvořeny v rámci projektu ŠKOLA BEZPEČNĚ ONLINE: Zvýšení kvality vzdělávání v oblasti bezpečného užívání internetu v Pardubickém kraji, reg. č. projektu CZ.1.07/1.3.12/04.0016. Tento projekt je prostřednictvím Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky. Projekt byl realizován v období červenec 2011 – prosinec 2012.

PŘÍBĚH PRVNÍ

„DOSTANEME TĚ, TY ŠPÍNO....“

PŘÍBĚH PRVNÍ

„DOSTANEME TĚ, TY ŠPÍNO...“

INFORMAČNÍ ZÁKLAD A POKYNY PRO PRÁCI S PŘÍBĚHEM PRVNÍM

(Téma příběhu: Kyberšikana a školní šikana)

1. KRÁTKÁ INFORMACE O FENOMÉNU KYBERŠIKANA (Kolář, 2011)

CO TO JE KYBERŠIKANA

Do rodiny psychických šikan se narodilo nové dítě, které rychle roste a sílí – kyberšikana. Kyberšikana (cyberbullying) je jednou z forem psychické šikany. Je to záměrné násilné chování prostřednictvím moderních komunikačních prostředků, především prostřednictvím internetu a mobilu.

Od kyberšikany je potřeba odlišovat příbuzné fenomény. Patří mezi ně například kyberstalking, kybergrooming, child grooming, sexting, happy slapping*.

ZVLÁŠTNOSTI KYBERŠIKANY OPROTI TRADIČNÍ NEPŘÍMÉ (PSYCHICKÉ) ŠIKANĚ

Kyberšikana má s běžnou psychickou šikanou (tradiční nepřímou šikanou) stejné charakteristiky: záměrnost, děje se opakovaně, zahrnuje psychické násilí – včetně symbolické agrese. Obě tyto formy nepůsobí šrámy a modřiny, neteče při nich krev. Způsobují psychická traumata, která nejsou vidět. Psychická zranění bývají hluboká a obtížně léčitelná. Rozleptávají identitu oběti, dotýčný se cítí opuštěný, ponížený, bezvýznamný. Prožívá nejen virtuální, ale i skutečnou exkomunikaci ze školního společenství. Podstata je tedy stejná.

V čem je tedy rozdíl? Lze ho vidět především ve dvou věcech.

- Tradiční nepřímá šikana se děje tváří v tvář, v osobním přímém kontaktu nebo alespoň v prostoru třídy, školy. Kyberšikana se odehrává bez přímého kontaktu v kyberprostoru (ve virtuálním světě), často mimo školu a to i v prostoru domova oběti.
- Kyberšikana využívá oproti tradiční nepřímé šikaně mnohem účinnější zbraně. Obrazně řečeno: oproti konvenčním zbraním (dopisům, telefonům), využívá zbraně hromadného ničení (internet a mobil).

---

* - **Kyberstalking** – Slovo pochází z anglické lovecké terminologie a znamená uštvat kořist. Stalkeri kyberneticky loví svou oběť. Opakovaně jí zasílají výhrůžné a zastrašující zprávy nebo užívají jiných on-line aktivit, které jedince nutí bát se o vlastní bezpečnost. Narušují jí soukromí a stává se, že ji fyzicky napadají.

- **Kybergrooming** – Zmanipulování vyhlédnuté oběti (nejčastěji pomocí chatu, SMS zpráv, ICQ a Skypu) k osobní schůzce. Výsledkem schůzky může být sexuální zneužití oběti, fyzické mučení, nucení k terorismu apod.

- **Child grooming** – Jednání za cílem spřátelit se s dětmi za účelem sexuálního sblížení a někdy dokonce znásilnění.

- **Sexting** – Distribuce fotografií a videomateriálů intimního charakteru bez souhlasu zobrazené osoby. Buď tyto materiály pořizují oběti samy, s úmyslem zaujmout nebo vyhovět svému partnerovi, nebo jsou pořizovány bez jejich vědomí. Útočník tyto materiály pak buď rozesílá všem svým známým pro „pobavení“, nebo se stanou prostředkem vydírání oběti.

- **Happy slapping** – Agresoři fyzicky napadnou oběť – od fackování, bití, přes sexuální obtěžování až znásilnění. Celá akce je nahrávána, nejčastěji na mobilní telefon, a následně vyvěšena na internetu.

Tato specifika kyberšikany mají drtivé dopady:

- Dovolují pronásledování oběti kdykoliv a kdekoliv (24 hodin denně). Oběť nemá úniku, kyberšikana nekončí odchodem domů ze školy nebo útekem před trýznitelem.
- Zajišťují možnost rozsáhlého, třeba i světového publika, které se kochá utrpením a ponížením oběti (připomeňte si první světově známý případ s vážnými následky Stars Wars Kid, který zhlédlo mnoho milionů lidí).* Na zdecimování oběti však zcela postačí, že to zhlédne téměř celá třída či škola.
- Moderní zbraně zajišťují anonymitu útoku, dovolují předstírat falešnou identitu, například použitím neznámého čísla a přezdívky. Anonymita dodává šikanování sílu. Zvyšuje pocit bezmoci a beznaděje, nevíme-li, před kým se bránit.
- I jednorázový útok může působit opakovaně. Oběť je nutkána znovu se dívat a pročitat ponižující sdělení ve formě obrázku či textu. Kromě toho, když někdo vyvěsí dehonestující fotografii a informaci na web, tak si s ní může kdokoliv dělat cokoliv. Dílo si žije vlastním životem.

Zbraně kyberšikany

Způsoby, jak ublížit prostřednictvím internetu a mobilu, jsou nevyčerpatelné.

Pro orientaci uvedeme alespoň některé praktiky:

- Zasílání urážlivých a zastrašujících textových zpráv prostřednictvím emailu, SMS a MMS zpráv.
- Rozesílání dehonestujících videí a fotografií oběti.
- Vytváření webových stránek – kde je oběť urážena, ponižována...
- Pořádání negativních internetových anket, kdo je nejošklivější, nejhoupější.
- Vyvěšení pornografických fotografií s tváří oběti.
- Nahrávání epizod ponižení oběti (bití, kopání, svlékání...), ale i celovečerních filmů, které mají svého režiséra, kameramana a natáčecí štáb.
- Rafinované dlouhodobé hry a la film Podraz. Patří sem vymyšlení virtuální lásky pro nesympatického spolužáka, který se zamilovaný a nic netušící stává zdrojem pobavení celé třídy. U dívek jsem se setkal se hrou na vytváření závislosti na popovém idolu.
- Nepřímé útoky a kyberšikana pomocí prostředníka. Pod jménem oběti se rozesílají urážlivé zprávy nebo se oběť přihlašuje do různých seznamek a emailových listů.
- Špinavou práci za útočníky udělají nic netušící rodiče, kamarádi apod.

---

* Případ Star Wars Kid: Otylý, čtrnáctiletý Kanadčan Ghyslian Raza natáčí své domácí video. Miluje hvězdné války a shlíží se v zabijákoví rytíři Jedi Darth Maulovi. Máchá klackem a vydává u toho zvuky stejně jako tisíce malých fanoušků Hvězdných válek po celém světě. Spolužáci tohoto chlapce náhodou objevili jeho videonahrávku a dali ji na internet. Nahrávka se stala jednou z nejstahovanějších na internetu. Ještě pět let poté byl Ghyslian populární a byl dokonce parodován v seriálu South Park. Problémem ale je, že popularitu mu nezajistila kvalita nahrávky, ale naopak se stal terčem výsměchu, neboť nahrávka především demonstrovala jeho nadváhu a neohrabanost. Ghyslaina jeho nečekaná popularita dostala do vážného psychického stavu a byl léčen na psychiatrii. (bystron.blog.iDnes.cz).

- Patří sem využívání chatovacích či diskusních fór, kde je provozovatel upozorňován na nevhodné chování obětí (vulgarity, sexuální narážky) a ta je následně vyhoštěna.

PROPOJENOST KYBERŠIKANY A ŠKOLNÍ ŠIKANY

Šikanování ve škole často pokračuje i v kyberprostoru. Role zůstávají zachovány, agresoři jsou agresoři a oběti jsou oběti. Šikana ve škole je organicky propojena s kyberšikanou. To je důležité východisko pro pomoc, dává nám to šanci účinně intervenovat. Téměř vždy, když jsem řešil kyberšikanu v souvislosti se školou, jsem odkryl i klasickou šikanu ve škole. Zatímco školní šikanu můžeme řešit, samotnou kyberšikanu, která se děje v mimoškolním prostoru, je v současnosti velmi obtížné postihnout. (Podrobnější informace naleznete v knize Kolář, M.: „Nová cesta k léčbě šikany“ Portál, 2011).

DOPORUČENÁ ORGANIZAČNÍ A TECHNICKÁ OPATŘENÍ ŠKOLY K PREVENCI KYBERŠIKANY

1. Zapracovat do školního řádu pravidla používání ICT, intranetu a mobilních telefonů (během vyučování, o přestávkách, v prostoru školy). Zapomenout se nesmí i na stanovení postihů při nedodržování těchto pravidel.

Příklad možných formulací týkající se nahrávek (podle Michaely Veselé):

- V celém prostoru školy a při všech akcích školou pořádaných je přísně zakázáno pořizovat jakékoliv audio, video nebo kombinované nahrávky bez předchozí domluvy s učitelem/učitelkou.
  - Pořízení a následné zveřejnění nebo jiné šíření takové nahrávky je považováno za hrubé porušení školního řádu.
  - Za porušení školního řádu bude toto jednání považováno i tehdy, jestliže s nahráváním a zveřejněním osoba, která je na nahrávce zachycena, údajně souhlasila, jestliže je na zveřejněné nebo jinak šířené nahrávce zachyceno ponižování, ubližování nebo jiná forma útoku vůči spolužákům nebo zaměstnancům školy, případně jejím zjevným cílem je někoho zesměšnit, je toto jednání považováno za závažné zaviněné porušení školního řádu.
2. Stanovit pravidla užívání internetu ve škole a zejména v odborných učebnách a předmětech. Ta jsou v místnosti vyvěšena.
  3. Informovat žáky o netiketě a „listině práv na internetu“.
  4. Instalovat a využívat software, který v učebnách vyučujícímu umožňuje informovat se přes počítač, co právě žák na své ploše dělá, zaznamenává provoz. Informovat o tomto opatření žáky.
  5. Nastavit vhodné automatické blokování vybraných webových stránek poskytovatelem služby (podle nežádoucích slov).
  6. Při hodinách zamezit přístup na stránky se sociálními sítěmi a chaty.

2. INSPIRATIVNÍ OTÁZKY K PRVNÍMU PŘÍBĚHU

Na tomto místě uvádíme přehled otázek, které Vám pomohou téma kybernetické šikany ve školním prostředí s žáky reflektovat. Mohou Vám být oporou pro přímou práci s třídou. U většiny z nich je vhodné, aby se na ně pokusili hledat odpovědi sami žáci, po zhlédnutí video příběhu. **Otázky směřují především k prožívání oběti kyberšikany a dalších postav a k možným řešením a způsobům pomoci.** Účelem je zvýšit citlivost žáků k tématu a prožívání elektronicky týraných dětí a vybavit je scénářem pro obranu, ocitnou-li se v takové situaci. Otázky jsou inspirativní, je potřeba je přizpůsobit věku a možnostem žáků. Druhá skupina otázek směřuje k odbornému uchopení tématu a jejich účelem je poskytnout Vám teoretický základ pro práci s videem.

a) Otázky využitelné pro reflexi příběhu 1

- Jak je možné, že většina dětí na pokyn Hanky, hvězdy třídy, začne ubližovat slabšímu?
- Jak je možné, že se třída tak snadno k násilí připojí?
- Existují morální a duchovní rytíři, kteří se oběti zastanou?
- Existují obránci oběti? Když ano, jací to bývají lidé?
- Pomohl Luise někdo?
- Proč si myslíte, že většina spolužáků nepomohla?
- Jak se Luisa cítí pod palbou zastrašujících a ponižujících SMS, e-mailů?
- Jaké to má následky pro mladého člověka, když ho většina třídy šikanuje a kyberšikanuje?
- Proč si myslíte, že se Luisa dlouho nesevěřila? Proč oběť mlčí a nikomu nic neřekne?
- Umí vaši učitelé pomoci, když je někdo šikanován? Jak jsou připraveni pedagogové řešit šikanování?
- Kdo chce pomoci, musí počítat s tím, že ho čeká řada překážek. Které to jsou?
- Co poradit Luise, jak se vůbec může bránit?
- Co poradit kamarádovi, když se stane obětí šikany a kyberšikany?
- Koho byste Vy sami požádali o pomoc?
- Kam se ještě můžete obrátit?
- Jak můžete pomoci kamarádovi, když ho šikanují?
- Jak mohou pomoci rodiče a kam se mají obrátit, když si nevědí rady?

b) Doplnující odborné otázky

- Kdy mají kyberšikanu pedagogové řešit?
- Východisko pro řešení kyberšikany, co by měl vědět a umět člověk, který chce řešit kyberšikanu?
- Jaké jsou zvláštnosti kyberšikany oproti tradiční nepřímé šikaně?

3. MODELOVÉ ODPOVĚDI NA OTÁZKY

Modelové odpovědi Vás vybaví teoretickým základem pro reflexi tématu kyberšikany ve školním prostředí. Doporučujeme si je pečlivě přečíst před samotnou prací s žáky.

MODELOVÉ ODPOVĚDI NA OTÁZKY SMĚŘUJÍCÍ K REFLEXI PRVNÍHO VIDEO PŘÍBĚHU

Jak je možné, že většina dětí na pokyn Hanky, hvězdy třídy, začne ubližovat slabšímu?

Je to komplikovaná otázka. Řeknu to zjednodušeně. Děti se přidávají na stranu silnějšího, na stranu vlivné a charismatické spolužačky. Chrání si svoje role a pozice, své výhody. S obětí nemají soucit. Nepřijde jim na mysl, že je to zraňující a nespravedlivé vůči Luise. Někteří žáci si možná říkají, že je lepší, aby byl otloukánek někdo jiný, než oni sami.

Nicméně takové kruté jednání dětí je ve skupině, která je ponechána sama sobě a nepracuje se se skupinovými vztahy, typické. Změnu může přinést pedagog, který umí rozvíjet vlídné a bezpečné vztahy mezi dětmi... A umí posilovat i jejich schopnost duchovně vzdorovat zlu.

Existují morální a duchovní rytíři, kteří se oběti zastanou? Existují obránci oběti? Když ano, kdo to je?

Vyskytují se málo. Někdy se vyskytují u počátečních šikan. Zcela výjimečně jsem se s nimi setkal u pokročilých šikan, kde je většina dětí na straně agresorů, a často i pedagogové jim fandí. Jsou to podle mě skuteční hrdinové. Považuji je za duchovní a morální rytíře. Nicméně většina školáků se může za velmi nepříznivých okolností octnout jak v táboře agresorů, tak obětí.

Jak se Luisa cítí pod palbou zastrašujících a ponižujících SMS a e-mailů? Jaké to má následky pro mladého člověka, když ho většina třídy šikanuje a kyberšikanuje?

Těžko si to lze představit, když to člověk sám nezažil. Luisa se cítí bezmocná, zoufalá, opuštěná a ponižená. Je pravděpodobně v šoku, útoky jí způsobují psychická traumata, která nejsou vidět. Časté je, že oběť pokročilé šikany nezřídka onemocní úzkostnou poruchou (posttraumatická stresová porucha, jejímž projevem je panický strach a bezmoc, nutkavě se vracející vzpomínky a je trvale poškozená identita). Léčba bývá dlouhodobá a náročná. Oběti šikany mívají celoživotní následky, zkušenost si přenášejí i do dospělých vztahů.

Proč oběť mlčí a nikomu nic neřekne? Z jakého důvodu se Luisa dlouho nikomu nesvěřila?

To je důležitá otázka. Odpověď by měli znát především učitelé a rodiče. Důvodů je více. Uvedu zde některé:

- Pro oběť je velmi těžké a bolestivé mluvit o svém týrání a ponižování. Hrozí jí ztráta posledních zbytků sebeúcty. Je to podobná situace a bolest jako u obětí znásilnění. Ani ta nedokáže přesně vylíčit, co se stalo a jak se to stalo.
- Někdy má oběť vnitřně zakaz „nebozvat“, obdobně to cítí i svědkové násilí.
- Často funguje obranný mechanismus, kdy oběť bolestivé zážitky potlačuje a zapomíná.

- Má strach z pomsty agresorů.
- Oběť bývá nějakým způsobem závislá na agresorovi. Když jenom pomyslí, že se svěří, prožívá pocity viny. Stává se dokonce někdy, že oběť cítí k agresorovi paradoxní náklonnost, zastává se ho. (Obdobný jev pozorujeme např. u obětí únosů či domácího násilí, obrannou pro oběť je zde ambivalentní vztah vůči mučitelu.)
- Někdy si oběť nepřiznává, že je šikanována.
- V některých případech má indoktrinováno skupinové pseudosvědění a vidí se jako viník, člověk, který za všechno může. („Něco se mnou musí být v nepořádku, zasloužím si to.“)

Umí vaši učitelé pomoci, když je někdo šikanován?

Jak jsou připraveni pedagogové řešit šikanování?

Šikana je složitý a obtížně řešitelný jev, má svůj vývoj a zasahuje celou skupinu. Většina pedagogů neprošla v rámci své profesní přípravy intenzivním výcvikem, který by jim umožnil tomuto fenoménu porozumět do hloubky a připravit je na specifické nástrahy. Většina kantorů tak neumí školní šikanu řešit. Celonárodní výzkum ukázal, že 90 % pedagogů nedokáže vyřešit základní diagnostickou situaci. Když dám řešit nějaký obtížný případ na počátku výcviku, nikdo ho bez odborné přípravy nevyřeší. Kyberšikana, která je novou formou psychické šikany a její řešení vyžaduje také technickou připravenost, situaci nepřipravenosti ještě zhoršuje.

To by ale nemělo žádného pedagoga odradit od poskytnutí první pomoci ohroženému dítěti a celé třídě. Neví-li si učitel rady, vždy se může obrátit o pomoc buď na proškoleného kolegu (např. metodika prevence) či na specializované pracoviště.

Školní šikana a kyberšikana se vyskytují více či méně na každé škole. Ten, kdo tvrdí, že u nich šikana nebyla, není a nebude, zametá problém pod koberec. Dobře by se měly hodnotit školy, které šikanu přiznávají, ale mají program, který ji řeší.

Kdo chce pomoci, musí počítat s tím, že ho čeká řada překážek, které to jsou?

Než na to odpovím, chci zdůraznit, že ten, kdo chce pomoci, by měl absolvovat výcvikový seminář zaměřený na poskytnutí první pomoci při šikaně. Jde o to, že šikana je paradoxní a komplikovaný fenomén a běžné pedagogické postupy nefungují. Jestliže chceme pomoci, musíme znát řadu překážek, chytáků a léček. Bez toho nemáme šanci. V podstatě jde o to, že všichni přímí a nepřímí účastníci z různých důvodů a pohnutek, brání odhalení a léčbě šikany, a to včetně oběti samotné. Kdo tyto překážky nezná, selže při řešení kyberšikany hned na počátku.

Co poradit Luise, jak se vůbec může bránit? Co poradit dítěti, když se stane obětí šikany a kyberšikany?

Nesmyslné je doporučovat oběti, aby si pomohla sama, aby nebyla srab. Pro školní šikany a kyberšikany je typické, že je zde výrazný nepoměr sil mezi obětí a agresory, že je oběť v nějaké nevýhodě. Proto je důležité, aby pedagogové a rodiče oběti poskytli pomoc. Nicméně při první pomoci bych doporučil (Luise) čtyři kroky:

- **První krok: Ukončit komunikaci**
Nereagovat, neodpovídat agresorovi, nesnažit se útok vrátit, případně se nějak domluvit.
- **Druhý krok: Zamezit přístup agresorovi**
Zablokovat útočníkovi přístup k účtu počítače nebo telefonnímu číslu. Je-li to možné, zamezit mu přístup i ke zdroji útoků. Kontaktovat poskytovatele služby - serveru apod. Ohlásit útoky prostřednictvím nahlašovacích tlačítek správci Facebooku, obrátit se o pomoc na Horkou linku atd.
- **Třetí krok: Uchovat důkazy, kyberotisky**
Vytvořit screenshoty (ofotografování obrazovky), uložit, vytisknout, případně jinak uchovat emaily, sms zprávy, www stránky jako důkazní materiál.
- **Čtvrtý krok: Oznamit útoku a obrátit se na odborníky**
Obrátit se na rodiče, kontaktovat školu a odborníka-specialistu (pedagogicko-psychologickou poradnu, středisko výchovné péče, speciálně pedagogické centrum, policii apod.). Je důležité najít specialistu na šikany a kyberšikany a domluvit se na konkrétní pomoci. Podrobněji viz Příloha 4 – Kde hledat pomoc?

MODELOVÉ ODPOVĚDI NA DOPLŇJÍCÍ ODBORNÉ OTÁZKY

Pomoc pedagogů

U pedagogů zůstává otázkou, na jaké úrovni pomoc poskytují. Jde o to, že prostor, kde se šikana odehrává – kybernetický svět, přesahuje hranice školy.

V případě, že kyberšikana zasahuje naše žáky a děje se v době výuky či při jiném programu školy, musíme zajistit přímou léčbu. Proškolený pracovník, často školní metodik prevence, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu. (Přehlednou tabulku – Klasifikace scénářů pomoci podle cíle, léčby, stadia a formy šikanování naleznete v knize Nová cesta k léčbě šikany.)

Je to postup, který uplatňujeme u všech typů šikan, kyberšikana není výjimkou. Zde je plně v kompetenci školy, zda využije rejstřík kázeňských trestů.

Jestliže kyberšikana našich žáků neprobíhá při výuce a na půdě školy, potom šikany přímo neřešíme. Kyberagresora nelze zpravidla ani postihnout. V případech, kdy o potrestání útočníka uvažujeme, je třeba, abychom to zkonzultovali s právníkem. Zcela na místě je pomoc ohroženým žákům radou, jak se mají bezprostředně ochránit, jak zajistit důkazy a na koho se mají obrátit (PPP, SVP, Policie ČR, OSPOD atd.). Vždy je potřebné zmapovat vztahy ve třídě, kde se oběti kyberšikany nachází. Úkolem je zjistit, zda tam neprobíhá školní šikana. Kyberšikana je většinou součástí školní šikany. Užitečné je rovněž hledání způsobů, jak vztahy v konkrétní třídě ozdravit.

Jak mohou pomoci rodiče a kam se mají obrátit, když si nevědí rady?

Obdobně jako u otázky „Co poradit Luise?“.

Jak pomoci kamarádovi, kterého šikanují?

Důležitá je podpora a stát při něm. Jestliže umíme dobře pracovat s počítačem, tak mu pomůžeme s první technickou pomocí (zablokování útočnicka...). Pomáháme mu, aby našel odborníka ve škole nebo mimo školu. Za ochranu dětí před školní šikanou a kyberšikanou zodpovídá škola.

Kdo chce řešit kyberšikanu, co by měl znát a umět?

Musí umět řešit školní šikanu. Má to více vážných důvodů:

1. Kyberšikana je jedna z forem šikany, přesněji, je to jeden z nových druhů psychické šikany. Podstata a řada mechanismů je společná. Je potřeba je znát.
Například typickým projevem šikanování je, že nikdo ze zúčastněných nemá zájem nebo se obává zveřejnění. Nazývám tento princip tzv. Komplotem velké šestky, jevem, kdy všichni přímí a nepřímí účastníci z různých důvodů brání odhalení šikany, a to včetně oběti. Kdo o tomto principu neví, selhává ve snaze pomoci často hned na začátku (konfrontuje například oběť s agresory, veřejně hovoří se svědky).
2. Praxe ukazuje: pedagogové, rodiče, ale i odborníci, kteří řeší kyberšikanu technicky správně, nicméně izolovaně, podle obecných receptů na internetu – bez propracované metodiky pro šikanu, často více ublíží, než pomohou.
3. Další důvod proč při řešení kyberšikany musíme znát metodiku pro šikanu: kyberšikana a školní šikana u dětí a mládeže se většinou vyskytuje společně.
4. Podstatné východisko pro pomoc:
5. Role obětí a agresorů ve školní šikaně se většinou přenáší i do kyberprostoru!
6. Kyberšikanu neřešíme izolovaně, ale odborně rozkryjeme celou školní šikanu!
7. Praxe ukazuje, že většina obětí svého agresora zná. Český výzkum kyberšikany (Mediaresearch, 2010) uvádí, že až 80% útočníků pochází ze třídy nebo školy oběti.

Je kyberšikana trestným činem?

Kyberšikana obdobně jako šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- Nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pociťuje důvodné obavy o život nebo zdraví svůj či svých blízkých
- Účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě
- Porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu

- Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ) – např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti
- Pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť
- Šíření pornografie (§ 191 TZ) – např. zasílání pornografických videí osobě mladší 18 let
- Poškození cizích práv (§ 181 TZ) – např. pachatel uvede oběť v omyl vydáváním se při chatování za jinou osobu a způsobí jí tím vážnou, nemajetkovou újmu (např. v rodinných vztazích)
- Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192 TZ) – např. přeposlání MMS s fotografií osoby mladší 18 let předstírající sexuální styk
- Zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193 TZ) – např. přesvědčení oběti mladší 18 let nechat se vyfotit v sexuálně dráždivé poloze
- Nebezpečné vyhrožování (§ 353 TZ) – např. zasílání výhružných SMS schopné vzbudit důvodnou obavu
- Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 TZ) – např. získání přístupu k počítači neoprávněným použitím hesla oběti
- Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 TZ) – např. „kamarád“ oběti vyzví její heslo k počítači s úmyslem spáchaní neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací
- Vydírání (§ 175 TZ) – např. pachatel nutí oběť k šikanování další osoby pod pohrůzkou zveřejnění citlivých fotografií oběti
- Poškození cizí věci (§ 228 TZ) – např. úmyslné poškození mobilu oběti zasláním viru
- Útisk (§ 177 TZ) – pachatel např. zneužívá strachu oběti a k něčemu ji nutí, a to bez pohrůžky násilím
- Šíření toxikomanie (§ 287 TZ) – např. výsměšné poznámky na sociálních sítích o abstinenci oběti
- Podvod (§ 209 TZ) – např. pachatel se na sociální síti vydává za jinou osobu s úmyslem vylákat z oběti peníze

Podrobné informace najdete v metodickém materiálu projektu Škola bezpečně online „Elektronická šikana a jak ji řešit“, Národní centrum bezpečnějšího internetu, Praha 2012.

4. ODKAZY NA LITERATURU A WEBOVÉ TEXTY

- Kolektiv autorů: „Elektronická šikana a jak jí řešit (Metodický materiál)“ Národní centrum bezpečnějšího internetu, Praha, 2012
- Kolář, M.: „Nová cesta k léčbě šikany“, Praha, Portál, 2011
- Kolektiv autorů: „Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele“, Plzeň, Dragon Press, 2009
- Rogers, V.: „Kyberšikana (Pracovní materiály pro učitele a žáky), Praha, Portál, 2009
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-20 ve znění zveřejněném v lednu 2012.

www.ncbi.cz

www.saferinternet.cz

www.bezpecne-online.cz

www.horkalinka.cz

www.nebudobet.cz

www.linkabezpeci.cz

www.minimalizacesikany.cz